

Janko Polić Kamov

Sušak, 17. studenoga 1886. — Barcelona, 8. kolovoza 1910.

Janko Polić Kamov

Najkontroverznija ličnost novije hrvatske književnosti — Janko Polić Kamov rodio se u bogatoj trgovačkoj obitelji na Sušaku 17. studenog 1886. od oca Ante i majke Gieme Joane Gerbac. Po ondašnjim društvenim običajima u kući se govorilo talijanski, ali djeca su odgajana u hrvatskom duhu. Bogata knjižnica i liberalni očevi nazori utjecali su na djecu. Mladi Janko odmah je s braćom Milutinom i Nikolom pokrenuo kućni časopis *Soko* u kojem je objavljivao svoje prve radove pod pseudonimom Moimir Trsatski, a za roditelje i uzvanike izveo je zajedno s braćom i sestrama kazališnu parodiju *Othella*. Na Sušaku pohađa osnovnu školu i gimnaziju, gdje upoznaje fatalnu Katarinu Radošević, sestru svog prijatelja Mije Radoševića, kasnije opjevanu u pjesmama kao jedinstvena Kitty. S Mijom Radoševićem i Josipom Baričevićem osnovat će avangardno-anarhistički kružok *Cefas* s ambicijama radikalnih političkih i književnih promjena. Iz sušačke je gimnazije istjeran, pa se našao, zaslugom imućnog oca, u čuvenom senjskom konviktu Ožegovićianum, no odatle je potjeran da bi nakon preseljenja roditelja u Zagreb nastavio školovanje u zagrebačkoj gornjogradskoj gimnaziji. Zbog sudjelovanja u protukhuenovskim demonstracijama osuđen je na tri mjeseca zatvora koja provodi zajedno sa Stjepanom Radićem. Našao se na ulici, priključio ubrzo jednoj putujućoj glumačkoj družini i s njom 1904. kao šaptač putovao Dalmacijom, Bosnom, Crnom Gorom i Slavonijom. Očevo se bogatstvo polako gubi, bolest odnosi članove obitelji, a Janko kao trgovački putnik prodaje Singerove šivaće strojeve u Lici i Baniji. Niz crnih događaja u obitelji su smrt oca, koju je opisao u priči *Sloboda*, a godinu dana kasnije, 1907. i smrt majke čiji će lik dočarati u drami *Mamino srce*. Sljedeće godine umire, nakon duge agonije i bolesti, brat Milutin. Uz pomoć brata Vladimir Janko objavljuje 1907. u Zagrebu zbirke pjesama *Psovka*

i *Ištipana hartija* drame *Tragedija mozgova* i *Na rođenoj grudi*. Suradnik je *Pokreta*, i od honorara i pomoći brata Vladimira i ujaka već od 1905. putuje, najprije u Veneciju, gdje se nalazi brat Milutin na studijama glazbe. Grozničavo piše, čita i često se nalazi u neposrednoj blizini predstavnika najradikalnijih europskih književnih strujanja. Piše libreto za Milutinovu operu *Kad slijepci progledaju*. Shrvan smrću brata Milutina, odlazi u Punat na otoku Krk, te nakon *Samostanskih drama* i *Čovječanstva* piše *Knjigu lakrdija*. I opet putovanje u Italiju. U Torinu radi na romanu *Isušena kaljuža* koji je započeo u Zagrebu, u Jurišićevoj 18. Nastaje i antologijska drama *Mamino srce*. Nudi svoje drame zagrebačkom teatru, ali ne dobiva nikakva odgovora. Razočaran i usamljen, na rubu egzistencije, 1910. odlazi na svoje posljednje putovanje preko Bologne i Marseillea do Barcelone, gdje umire 8. kolovoza 1910. u bolnici za beskućnike — Santa Cruz. Pokopan je u zajedničkoj grobnici na Cementerio del Este.

* * *

HRVATSKA MLADA LIRIKA

IVO ANDRIĆ / VLADIMIR ČERINA /
VILKO GABARIĆ / FRAN GALOVIĆ /
KARLO HUSLER / ZVONKO MIL-
KOVIĆ / STJEPAN PARMACEVIĆ /
JANKO POLIĆ KAMOV / NIKOLA
POLIĆ / AUGUSTIN UJEVIĆ / MILAN
VRBANIĆ / LJUBO WIESNER

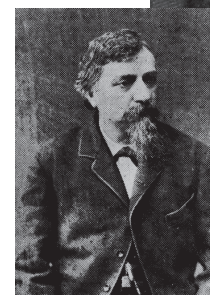

ZAGREB 1914.

Dualistička politika Khuena Héderváryja (1883–1903) postupno ukida pluralistički politički život u Hrvatskoj (u Saboru opozicija ima svega osam mandata) i zato nije čudno što su sušački gimnazijalci na čelu s Jankom Polićem Kamovom osnovali tajni anarhističko-avangardni kružok s krajnjim ciljem rušenja postojećeg poretka. Kako bismo lakše razumjeli političke prilike, važno je znati podatak da je Garibaldi, kojim su se zanosili i Eugen Kvaternik i Janko Polić Kamov, primio od Baku-

Dio obitelji Polić ispred kuće u Pećinama

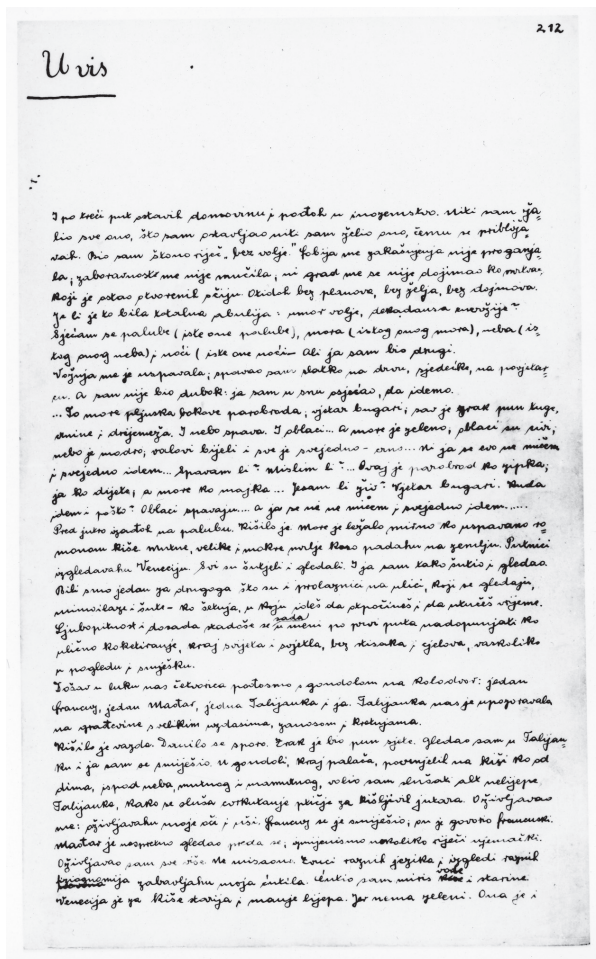
Ante Polić, Jankov otac

Josip Baričević i Janko Polić Kamov

Gemma Polić, majka Janka Polića

njanina 1862. pismo o stvaranju slavenskih legija, među njima i hrvatske. Najbolnije pitanje tadašnje Hrvatske je ekonomsko pitanje. Iseljavanje iz Hrvatske dobiva razmjere egzodusa. Razdoblje najintenzivnijeg iseljavanja bijaše između 1900. i 1910., kada se iz Austro-Ugarske, prema američkim podacima,

iselilo 1.887.238 osoba, od toga preko 500.000 Hrvata. U pjesmi *U poletu* Janko Polić Kamov piše i ovaj stih: *kad sam ono u svijet goli s puno krvi svoje srno.*

Janko je već tri godine mrtav, a A. G. Matoš će se osvrnuti na političke i društvene prilike u Hrvatskoj u članku *Prije koncerta* (1913): *... pa doživjesmo te neki mlađi kao Polić Kamov i drugi radije podniješe gladnu smrt u tuđini no sit poluglup poluživot kod kuće. Kolike već izjeda površina.*

Dobro je uočio Vladimir Čerina u svojoj studiji *Janko Polić Kamov* (Rijeka, 1913., izd. knjižare Gjure Trbojevića) da, dok još nije bilo Marinettijeva manifesta futurizma, poezija Janka Polića Kamova ruženja, režanja, bijesnog silovitog krhanja i rušenja u snazi jedne «jake, moćne dikcije, u

silini jedne jedine dinamike, što je imao, možda najjače, jedinstvene, ona je sva bila, bez njegova znanja, posve spontana futuristička» (str. 41). U Cesarčevu članku *Lef u Jugoslaviji* u kojem Cesarec govori o dva pjesnika-revolucionara, Kranjčeviću i Kamovu, za Kamova kaže *...kad bi bio živ, ne bi pristupio talijanskom futurizmu, koji se sada izrodio u fašizam, već bi se našao kao i ruski futurizam, na strani proleterske revolucije.* Bitna karakteristika avangardbe poetike je poetizacija proze i prozaizacija poezije, a to je i bit Kamovljeve poetike. Da li se radi o slobodnom stihu, biblijskom stihu ili slobodi »prozog sloga« ili pak o narativnoj intonaciji heksameterske varijante stiha — Kamov je u svom poetskom eksperimentu ali i u inovatorskom leksiku učinio golem pomak i otvorio gotovo neslućene mogućnosti kako svojim suvremenicima, tako i budućim naraštajima pisaca. Tu prevratničku ulogu imao je i u drami (sintetički teatar futurista ili antiteatar XX. st.), u priči (ironijski pomak i groteska) te u romanu (antijunak, egzistencijalistički roman nekoliko desetljeća prije Jeana Paula Sartrea i njegove *Mučnine*). Meteorska pojava čije isijavanje traje i danas.

Tomislav Sabljak

Soba bolnice u kojoj je umro Janko Polić Kamov

U realizaciji izložbe sudjelovali su: akademik Nedjeljko Fabrio, dr. sc. Tomislav Sabljak, dr. sc. Ivica Matičević, Mladen Urem, Josipa Dragičević i Ivana Sabljak.

Portret Janka Polića Kamova na letku i plakatu: Dimitrije Popović.

Izložbu su financijski pomogli Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport Grada Zagreba te sponzor Kolding d.o.o. iz Zagreba

Organizatori izložbe zahvaljuju Knjižnicama grada Zagreba – Gradskoj knjižnici i Knjižnici Božidara Adžije.

DESIGN: LUKA GUSČIĆ, ZAGREB, 2010.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe
Odsjek za povijest hrvatske književnosti

IZLOŽBA

Janko Polić Kamov
1886 – 1910 – 2010.

Narodni dom, Opatička 18, Zagreb
Otvorenje u srijedu, 17. studenoga 2010. u 12 sati